

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΤΡΩΝ

Η ΔΙΩΡΥΞ

ΤΗΣ

ΚΟΡΙΝΘΟΥ

ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ, ΤΟ ΠΑΡΟΝ, ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

ΥΠΟ

Ι. Α. Β.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ
1906

863

B...

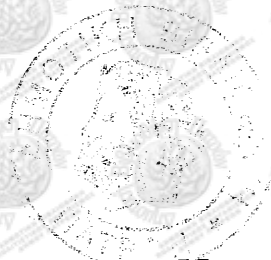
41.309

863

B.

41,309

B.T. 2478

Η ΔΙΩΡΥΞΗ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ, ΤΟ ΠΑΡΟΝ, ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Ἡ ἐπιτυχὴς ἀποπεράτωση τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ, αἱ προσδοκίαι περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης, αἷτινες ὑπερέβησαν ἐν τῇ πραγματικότητι τὰς αἰσιωτέρας ἐλπίδας, ἔδωκαν ἀφορμὴν ὥστε νὰ γεννηθῶσι νέα σχέδια τομῆς ἰσθμῶν, καὶ νὰ ἀφυπνισθῶσι παλαιά, ἀπὸ ἑκατονταετηρίδων ἤδη ἐν βαθεΐα διατελοῦντα νάρκη. Ἐκ τῶν τελευταίων ὑπῆρξε καὶ τὸ σχέδιον περὶ τομῆς τοῦ Ἴσθμοῦ τῆς Κορίνθου. Αἱ περὶ πραγματοποιήσεως δὲ αὐτοῦ ἐλπίδες προεκάλεσαν τὴν ψήφισιν τοῦ ΤΜΣ' Νόμου τῆς 17ης Νοεμβρίου 1869 Περὶ διορύξεως τοῦ Ἴσθμοῦ τῆς Κορίνθου, ἀλλὰ μόλις μετὰ μίαν ὄλην δεκαετίαν κατωρθώθη ἡ παραχώρησις τοῦ ἔργου εἰς ἀνάδοχον, καὶ τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ Στρατηγὸς Στέφ. Τούρ, γενομένης τῆς παραχωρήσεως διὰ Βασ. Διατάγματος τῆς 28 Μαΐου 1881, συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ μνημονευθέντος Νόμου ΤΜΣ' τοῦ 1869. Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον τὸ ἐλάχιστον πλάτος τοῦ πυθμένος τῆς Διώρυγος ὀρί-

ζετο εις 42 μέτρα, τὸ δὲ ἐλάχιστον βάθος εις 6 $\frac{1}{2}$ μέτρα, ἀλλὰ πάντως τὸ βάθος τοῦτο δὲν ἔπρεπε νὰ εἶνε κατώτερον τοῦ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ, οὐδεμία δὲ ἐν τῷ νόμῳ τούτῳ ὑποχρέωσις ἀνεγράφετο, ὅπως ὁ ἀνάδοχος τῆς ἐπιχειρήσεως ιδρύσῃ Ἑλληνικὴν Ἑταιρείαν. Ἀλλά, καθ' ἃ φαίνεται, ὁ Στρατηγὸς Τοῦρ προσέκρουσε πρὸς ἀνυπερβλήτους δυσκολίας, ὅπως εὗρη κεφάλαιον πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου ὑπὸ τὰς ἄνω διαστάσεις, αἵτινες ἤθελον συνεπαγάγει ὑπερόγκους δαπάνας, δι' ὃ καὶ ἐζήτησε τὸν περιορισμὸν τοῦ πλάτους τῆς διώρυγος, ἣ δὲ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐξέδωκε περὶ τούτου τὸ Β. Διάταγμα τῆς 4ης Σεπτεμβρίου 1881, δι' οὗ τὸ μὲν πλάτος τοῦ πυθμῆνος τῆς Διώρυγος περιορίσθη εἰς εἴκοσι δύο μέτρα, τὸ δὲ βάθος εἰς ὀκτὼ μέτρα. Τὸ Βασιλικὸν τοῦτο Διάταγμα, ὡς ἀντικείμενον πρὸς τὸν Νόμον ΤΜΣ', ἐξεδόθη ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς Νομοθετικῆς ἐγκρίσεως, προέβη δὲ εἰς τὸ μέτρον τοῦτο, ὡς φαίνεται, ἣ Κυβέρνησις, ὅπως δώσῃ βάσιν τινὰ εἰς νέας διαπραγματεύσεις τοῦ Στρατηγοῦ Τοῦρ πρὸς εὗρεσιν τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν ἐπιχείρησιν κεφαλαίων. Τοῦτο δὲ καὶ ἐπέτυχεν οὗτος· διότι ἐπὶ τῇ προϋποθέσει περιορισμοῦ τοῦ πλάτους συμφώνως τῷ ἀνωτέρῳ διατάγματι κατώρθωσε νὰ ἔλθῃ εἰς συνεννόησιν μετὰ τοῦ ἐν Παρισίοις Comptoir d'Es-compte de Paris, καὶ οὕτω τῇ 29ῃ μὲν Μαρτίου 1882 ἐγένετο ἡ ἐπίσημος ἔναρξις τῶν ἔργων τῆς διορύξεως τοῦ Ἴσθμοῦ ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως, συγχρόνως δὲ διὰ τοῦ Νόμου ᾤΜΒ' τῆς 31ης Μαρτίου 1882 περὶ τροποποιήσεως τοῦ Νόμου ΤΜΣ' περὶ τῆς τομῆς τοῦ Ἴσθμοῦ τῆς Κορίνθου ἐκυρώθη τὸ ἀνωτέρω μνησθὲν Βασ. Διάταγμα. Ὀλίγον χρόνον μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Νόμου ὑπεγράφη ἐν Παρισίοις τὸ ἀπὸ 20ης

Ἄπριλιου 1882 Καταστατικὸν τῆς ἀνωνύμου γαλλικῆς Ἐταιρείας Société Internationale du Canal Maritime de Corinthe, πρὸς ἣν ὁ Στρατηγὸς Τοῦρ μετεβίβασε πάντα τὰ δικαιώματα αὐτοῦ. Τὸ κεφάλαιον τῆς Ἐταιρείας εἶχεν ὀρισθῆ εἰς 30 ἑκατομμύρια φράγκων χρυσῶν, κατὰ τὴν ἔκδοσιν δὲ εἰς δημοσίαν ἔγγραφὴν, γενομένην ἐν Παρισίοις κατὰ Μάιον τοῦ 1882 εἰς τὰ guichets τοῦ Comptoir d'Escompte, ἐκαλύφθη τοῦτο πλεόν ἢ πεντάκις.

Τῷ 1884 ἐξεδόθη περὶ τῆς Διώρυγος τῆς Κορίνθου ὁ Νόμος ἈΡΛΔ τῆς 20ῆς Φεβρουαρίου 1884, ὅστις ἐτροποποίησε τὰς διατάξεις τοῦ ἀρχικοῦ Νόμου ὡς πρὸς τὴν μεταξὺ Πελοποννήσου καὶ Στερεᾶς Ἑλλάδος συγκοινωνίαν, συμφώνως δὲ τῷ Νόμῳ τούτῳ κατεσκευάσθη ἡ συνδέουσα τὰς δύο πλευρὰς τῆς Διώρυγος γέφυρα, δι' ἧς διέρχεται καὶ ὁ Σιδηρόδρομος, ὡς καὶ τὰ δύο ἐν Ἰσθμῷ καὶ Ποσειδωνίᾳ πορθμεῖα.

Ἄλλ' ὅπως συμβαίνει εἰς πάντα τὰ τοιαύτης φύσεως ἔργα, ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ ὑπολογισθεὶς χρόνος πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῶν ἀπεδείχθη ἀνεπαρκής, ἀφ' ἑτέρου δὲ αἱ προϋπολογισθεῖσαι δαπάναι κατώτεραι τῶν πραγματικῶς ἀπαιτουμένων. Οὕτως ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Νόμου ΤΜΓ' τοῦ 1869 παρετάθη διὰ Β.Δ. τῆς 14ῆς Ἀπριλίου 1887 ἡ πρὸς ἀποπεράτωσιν τῶν ἔργων προθεσμία μέχρι τῆς 31ῆς Δεκεμβρίου 1891, ἡ δὲ Ἐταιρεία ἐξαντλήσασα τὸ κεφάλαιον ἐξέδωκε δάνειον δι' ὀμολογιῶν φράγκων 30 ἑκατομμυρίων, ἕξ ὧν μόνον 10 ἑκατομμύρια ἠδυνήθη νὰ τοποθετήσῃ, ἐπὶ ἐνεχύρῳ δὲ τῶν ἀντιπροσωπευουσῶν τὸ ὑπόλοιπον τοῦ δανείου ὀμολογιῶν ἠνοίξε τρεχούμενον λογαριασμὸν παρὰ τῷ Comptoir d'Escompte,

οὔτινος ἢ χρέωσις ἀνήρχετο εἰς 1.600.000 φραγκῶν, ὅτε κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Μαρτίου 1889 τὸ Comptoir d'Escompte ἀνέστειλε τὰς πληρωμὰς του. Τὸ ἀτύχημα τοῦτο καὶ ἡ γενομένη κατάσχεσις τῶν μηχανημάτων ὑπὸ τῆς Société des travaux maritimes et constructions, ἣτις εἶχεν ἀναλάβει τὴν ἐργολαβίαν τῶν ἔργων, πρὸς ἐξασφάλισιν καθυστερουμένων αὐτῇ πληρωμῶν, δὲν ἐβράδυναν νὰ συνεπιφέρωσι τὴν διακοπὴν τῶν ἔργων τῆς Διώρυγος, ἣτις ἐπῆλθε τῇ 19/31η Ἰουλίου 1889.

Ἄλλ' εὐτυχῶς ἡ διακοπὴ αὕτη δὲν παρετάθη ἐπὶ πολὺ, διότι, τεθείσης ὑπὸ ἐκκαθάρισιν τῆς Γαλλικῆς Ἑταιρείας συμφώνως πρὸς τοὺς Γαλλικοὺς Νόμους, ἐπῆλθε κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος 1890 συνεννόησις μεταξὺ τῶν ἐκκαθαριστῶν αὐτῆς ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ Ἀνδρέου Συγγροῦ καὶ Ἀντωνίου Βλαστοῦ καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὅπως ἰδρυθῆν νέα Ἑλληνικὴ Ἑταιρεία πρὸς ἀποπεράτωσιν τῶν ἔργων καὶ ἐκμετάλλευσιν τῆς Διώρυγος. Σύνημα δὲ ἐξησφαλίσθη ἡ ἀποπεράτωσις τῶν ἔργων διὰ συμφωνητικῆς μετὰ τοῦ Ἀντωνίου Μάτσα, ὅστις ἀνέλαβε ταύτην ἐργολαβικῶς. Οὕτως ἡ Κυβερνησις ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων συμφωνιῶν προεκάλεσε τὴν ψήφισιν τοῦ Νόμου ΑΩΗ' τῆς 27ης Μαρτίου 1890 Περὶ ἀδείας πρὸς ἀναγνώρισιν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῆς παρὰ τῆς Διεθνούς ἑταιρείας τῆς θαλασσίας διώρυγος τῆς Κορίνθου ἐκχωρήσεως πάντων τῶν δικαιωμάτων καὶ πασῶν τῶν ὑποχρεώσεων αὐτῆς εἰς ἑλληνικὴν ἀνώνυμον Ἑταιρείαν. Διὰ τοῦ Νόμου δὲ τούτου, ἐκτὸς τῆς ἀδείας πρὸς ἀναγνώρισιν τῆς νέας Ἑταιρείας, ἐπετράπη ἡ παραχώρησις πρὸς αὐτὴν νέας παρατάσεως πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων, ἢ ἔκδοσις ὁμολογιῶν ἠσφαλισμένων δι' ὑποθήκης ἐπὶ τῆς Διώρυγος, ἔτι δὲ

ἀτέλεια χαρτοσήμου, καὶ πρὸ πάντων περιορισμὸς τοῦ πλάτους τῆς διώρυγος εἰς 21 μέτρα ἐν τῷ πυθμένι ἄνευ τοῦ πάχους τῶν ἐκατέρωθεν τοιχωμάτων καὶ εἰς 24 μέτρα καὶ $\frac{60}{100}$ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ἄνευ ἐπίσης τοῦ πάχους τῶν τοιχωμάτων.

Συμφώνως τῷ Νόμῳ τούτῳ συνέστη τῇ 26ῃ Μαΐου 1890 ἡ Ἑλληνικὴ Ἑταιρεία τῆς Διώρυγος τῆς Κορίνθου, ἐγκριθεῖσα διὰ Β. Δ. τῆς 30ῆς Μαΐου 1890, καὶ δι' ἑτέρου Β. Δ. τῆς 30ῆς Μαΐου 1890 παρεχωρήθησαν τῇ Ἑταιρείᾳ ταύτῃ τὰ ὑπὸ τοῦ μνησθέντος Νόμου προβλεπόμενα δικαιώματα. Καὶ συνέπραξε μὲν εἰς τὴν ἴδρυσιν τῆς νέας Ἑταιρείας ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, ἔξ ἀρχῆς παρασχούσα τὴν συνδρομὴν αὐτῆς εἰς ἔργον τοιαύτης ἐθνικῆς σημασίας, ὡς καὶ ἡ Προνομιούχος Τράπεζα Ἑπειροθεσσαλίας καὶ ἡ Βιομηχανικὴ Τράπεζα, ἀλλ' οἱ κύριοι μοχλοὶ τῆς ὅλης ἐπιχειρήσεως καὶ τραπεζίται αὐτῆς ὑπῆρξαν ὁ Ἄνδρέας Συγγρὸς καὶ ὁ Ἀντώνιος Βλαστός, διορισθεὶς ἐν τῷ μεταξὺ Διευθυντῆς τοῦ Comptoir National d'Escompte de Paris, ὅπερ, ὡς γνωστόν, ἰδρύθη τότε ὅπως ἀναλάβῃ τὴν ἐξακολούθησιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἀτυχήσαντος Comptoir d'Escompte.

Ἡ Ἑλληνικὴ Ἑταιρεία τῆς Διώρυγος τῆς Κορίνθου ἰδρύθη μετὰ κεφαλαίου φράγκων 5.000.000, ὅπερ διηρέθη εἰς δέκα χιλιάδας μετοχὰς πρὸς φράγκα χρ. πεντακάσια ἑκάστην. Ἐξέδωκε δὲ σύναμα 46667 ἀνώνυμους ὁμολογίας ἐνυποθήκους ἐκ 500 φράγκων χρυσῶν ἑκάστην.

Ἐκ τῶν 10.000 δὲ μετοχῶν καὶ 46.667 ὁμολογιῶν ἡ Ἑταιρεία παρέδωκε τῷ ἐργολάβῳ τῆς κατασκευῆς τῶν ἔργων 4000 μετοχὰς καὶ 30.000 ὁμολογίας πρὸς πληρωμὴν τῶν ἔρ-

γων, εις δὲ τοὺς ἰδρυτὰς 6000 μετοχὰς καὶ 10.000 ὁμολογίας ἀντὶ τῶν ὑπ' αὐτῶν ἀναληφθεισῶν ὑποχρεώσεων· ἀπέμειναν δὲ τῇ Ἑταιρείᾳ διαθέσιμοι αἱ ὑπόλοιποι 6667 ὁμολογίαι διὰ τὰς ἀνάγκας αὐτῆς. Αἱ ὑπὸ τῶν ἰδρυτῶν ἀναληφθεῖσαι ὑποχρεώσεις ἦσαν νὰ καταβάλωσι τῇ Ἑταιρείᾳ τὸ ἀναγκαῖον ποσὸν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν 40.000 ὁμολογ. ἐπὶ τριετίαν καὶ 600.000 φράγκων εἰς μετρητὰ ὡς κεφάλαιον διαχειρίσεως. Οὕτως ἐν τῷ πρώτῳ ἰσολογισμῷ τῆς Ἑταιρείας ἀναγράφεται ἐν τῷ παθητικῷ:

Κεφάλαιον	φράγκα 5.000.000
Δάνειον 46.667 ὁμολογιῶν	» 23.333.500
Κεφάλαιον διαχειρίσεως	» 600.000

Ἐξ ἑτέρου δ' ἐν τῷ ἐνεργητικῷ εὐρίσκομεν ἀναγεγραμμένας ὁμολογίας ἐν τῷ χαρτοφυλακίῳ 6667 φρ. 3.333.500.

Ἡ ἔκδοσις τῶν ὁμολογιῶν (ἔκτος τῶν 6667) ἐγένετο ἐν Παρισίοις ὑπὸ τῶν ἰδρυτῶν εἰς τὰ guichets τοῦ Comptoir National d'Escompte πρὸς φρ. 455 δι' ἐκάστην ὁμολογίαν τῶν 500 φράγκων καὶ ἐπέτυχεν, οὕτω δὲ ἐξησφαλίσθη ἡ ἀποπεράτωσις τῆς Διώρυγος.

Δὲν πρέπει τις ὁμως νὰ νομίζῃ, ὅτι ἡ ἀποπεράτωσις τῶν ἔργων κατορθώθη ἄνευ δυσχερειῶν καὶ κινδύνων. Οἱ ἐργολάβοι ἀπέδειξαν ὁμολογουμένως ἔκτακτον ἰκανότητα, μέθοδον καὶ δραστηριότητα κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων, ἀλλ' ἂν μὴ συνέτρεχον εὐτυχεῖς τινες συμπτώσεις, ἰδίως τὸ στεγανὸν τῶν εἰς τὰ στόμια τῆς Διώρυγος γεωλογικῶν στρωμάτων καὶ ἡ ἔλλειψις ἀφθόνων ὑπογείων ὑδάτων, γεγονότα ἅτινα ἐπέτρεψαν νὰ γίνωσι πᾶσαι αἱ ἐκχωματώσεις καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν κρηπιδωμάτων πρὸ τῆς εἰσροῆς τῶν ὑδάτων ἐν τῇ Διώρυγῃ, τίς

οίδεν ἂν μὴ ἐναυάγει καὶ πάλιν ἢ τε ἀποπεράτωσις τῶν ἔργων καὶ ἡ ἐργολαβία.

Εὐτυχῶς πᾶσαι αἱ δυσχέρειαι παρεκάμφθησαν καὶ οὕτω τὰ ἐγκαίνια τῆς Διώρυγος ἐτελέσθησαν ἐν μεγάλῃ πομπῇ τῇ 25ῃ Ἰουλίου (6ῃ Αὐγούστου) 1893, παρισταμένων τῶν Βασιλέων, τῇ δὲ 28ῃ Ὀκτωβρίου (9ῃ Νοεμβρίου) 1893 παρεδόθη αὕτη εἰς κοινὴν χρῆσιν. Αἱ ἐργασίαι ὁμῶς τῶν ἐργολάβων ἐξηκολούθησαν μέχρι τέλους τοῦ ἔτους τούτου.

Ἀπὸ τῶν πρώτων στιγμῶν τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς Διώρυγος αἱ περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς ἐλπίδες ἤρχισαν νὰ ἐξαταμίζονται. Καὶ αὐτὰ τὰ ἀτμόπλοια τῶν Ἑλληνικῶν Ἑταιρειῶν ἐδίσταζον νὰ ἀποφασίσωσιν ὅπως διέρχονται διὰ τῆς Διώρυγος, πρώτη δὲ πασῶν ἐχρησιμοποίησε τὴν Διώρυγα ἡ Ἑταιρεία Μὰκ Δούαλ. Ἄλλ' ἐκεῖνο ὅπερ πρὸ πάντων ἐγέννησε τὴν ἀπογοήτευσιν ὑπῆρξεν ἡ στάσις τῶν Ἑταιρειῶν τοῦ Lloyd καὶ τῶν Ἰταλικῶν, αἵτινες, μετ' ἐπιπολαίους τινὰς παρατηρήσεις καὶ διαπραγματεύσεις, ἀπέσχον ὀριστικῶς πάσης χρήσεως τῆς Διώρυγος, ἂν καὶ ἡ Ἑταιρεία αὐτῆς ἔδειξε πᾶσαν προθυμίαν ὅπως καὶ τὰ πρόσθετα ἔργα, ἅτινα ἤθελον ὑποδείξει, ἐκτελέσῃ καὶ πᾶσαν εὐκολίαν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῶν διοδίων ἀποδεχθῆ· προέτεινεν αὐταῖς μάλιστα καὶ τὸν δωρεὰν ἐπὶ τινὰ χρόνον διάπλουν τῶν ἀτμοπλοίων.

Ἄμεσον δὲ τούτων ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν, ὅτι εὐθὺς μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐκμεταλλεύσεως, συμπεσοῦσαν τῇ παρόδῳ τῆς τριετίας, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὁποίας οἱ ἰδρυταὶ εἶχον ἀναλάβει τὴν καταβολὴν τοῦ ἀπαιτουμένου ποσοῦ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν 40.000 ὁμολογιῶν, ἡ ὑπηρεσία αὕτη διεκόπη καὶ ἔκτοτε, ἦτοι ἀπὸ τοῦ μὴ πληρωθέντος τοκομε-

ριδίου τῆς 3/15ης Ἰουλίου 1894 οὐδὲν ἔλαβον οἱ ὁμολογιῶχοι. Συνεπῶς οὐδέποτε ἐπληρώθησαν τόκοι ἐκ τῶν κερδῶν τῆς ἐκμεταλλεύσεως. Ὅτι δὲ τοῦτο ἦτο ἀδύνατον, προκύπτει σαφῶς ἐκ τῆς στήλης τοῦ κατωτέρω πίνακος, ἐν ᾧ ἀναγράφεται τὸ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν δαπανῶν πλεόνασμα τῶν εἰσπράξεων, ἦτοι ποσὸν ὅλως ἀσήμαντον ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ ἐτησίως ἀπαιτούμενον ἐκ φραγῶν χρυσῶν 1.400.010 διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν τόκων τοῦ δι' ὁμολογιῶν δανείου, ἔξ οὗ μόνον 659 ὁμολογίαὶ ὑπελείφθησαν ἐν τῷ ταμείῳ τῆς Ἑταιρείας ἐκ τῶν κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐκμεταλλεύσεως παραδοθεισῶν αὐτῇ 6667 ὁμολογιῶν.

Ἔτος	Δαπάναι	Εἰσπράξεις	Διαφοραὶ			
			Ἐπὶ πλεόν	Ἐπὶ ἔλαττον		
1893	22.957 07	10.732 90	—	—	12.224 17	Ἐκ τῆς 25 Ὀκτωβρίου 1893.
1894	261.669 62	198.447 07	—	—	63.222 55	
1895	370.832 31	285.138 14	—	—	85.694 17	
1896	254.934 29	306.958 75	52.024 46	—	—	
1897	279.663 17	299.882 86	20.219 69	—	—	
1898	265.880 63	267.828 99	1.948 36	—	—	
1899	263.631 48	319.791 45	56.159 97	—	—	
1900	278.799 68	332.879 25	54.079 57	—	—	
1901	269.918 59	324.714 07	54.795 48	—	—	
1902	313.834 37	367.312 86	53.478 49	—	—	
1903	268.837 02	337.939 20	69.102 18	—	—	
1904	270.762 46	368.257 71	97.495 25	—	—	
1905	273.191 49	329.548 50	56.357 01	—	—	
1906	294.000 —	337.000 —	43.000 —	—	—	Κατὰ προσέγγισιν.

Τὰ ὑπόλοιπα δὲ ταῦτα τῶν εἰσπράξεων εἶνε ἄνευ τῆς

ἐλαχίστης κρατήσεως εἴτε δι' ἀποθεματικόν, εἴτε διὰ μεγάλας ἐπισκευὰς τοῦ πλωτοῦ ὑλικοῦ ἢ τῶν μηχανῶν, εἴτε δι' ἀποσβέσεις ἀπαραιτήτους.

Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ δι' ἄλλους σοβαρωτάτους λόγους ἐπεβάλλετο τῇ Ἑταιρείᾳ ὅπως, μὴ διανέμουσα τὸ μικρὸν ἐκ τῶν εἰσπράξεων πλεόνασμα, ἔχη διαθέσιμους τινὰς χρηματικούς πόρους.

Καὶ πρῶτον τὸ πλωτὸν ὑλικὸν τῆς ἐκμεταλλεύσεως, ἦτοι βυθοκόροι, ἄμμουλκὰ, βαροῦλκα, φορηγίδες κτλ. προερχόμενον κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς πρώτης Γαλλικῆς Ἑταιρείας καὶ τῶν ἐργολάβων της καὶ χρησιμοποιηθὲν ὑπὸ τῆς νέας ἐργολαβίας, καίπερ ἐπισκευασθὲν ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκμεταλλεύσεως, βαίνει ὁσημέραι φθειρόμενον καὶ δέον ἢ Ἑταιρεία νὰ ἔχη ὑπ' ὄψει τὴν ἀνάγκην ἐν μέρει μὲν ἀντικαταστάσεως αὐτοῦ, ἐν μέρει δὲ ἐκτελέσεως μεγάλων καὶ πολυδαπάνων ἐπομένων ἐπισκευῶν.

Δεύτερον ἔδει νὰ ἔχη ὑπ' ὄψει τὸν κίνδυνον σπουδαίας τινὸς βλάβης τῆς Διώρυγος, ἰδίᾳ καταπτώσεως, ἣτις ἐμφράσσοις τὴν Διώρυγα θὰ ἐπέφερε διακοπὴν τῆς ἐκμεταλλεύσεως. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἢ κατάστασις οἷονεὶ στάσεως τῶν πληρωμῶν, ἐν ἣ εὔρηται ἢ Ἑταιρεία, δὲν τῇ ἐπέτρεπε νὰ ἐλίξη δυνατὴν τὴν συνομολόγησιν δανείου πρὸς ἐκτέλεισιν τῶν ἐπιβαλλομένων ἔργων, ἐνῶ σῦνυμα πᾶσα εἰσπραξις λόγῳ τῆς διακοπῆς τῆς διελεύσεως τῶν πλοίων θὰ ἔπανε.—Δὲν κρίνομεν δ' ἀπὸ σκοποῦ πρὸς σαφεστέραν καὶ ἀκριβεστέραν ἀντίληψιν τοῦ κινδύνου τούτου νὰ ἐκθέσωμεν μετὰ τινος λεπτομερείας τὰς ἀπὸ τῆς παραδόσεως τῆς Διώρυγος ὑπὸ τῶν ἐργολάβων πρὸς τὴν Ἑταιρείαν γενομένας δαπάνας ἀναγκαίων

προσθέτων ἔργων ἢ ἐπισκευῶν τῆς Διώρυγος, αἵτινες λόγῳ τῆς σπουδαιότητος αὐτῶν δὲν ἠδύναντο νὰ θεωρηθῶσιν ὡς συνήθεις δαπάναι, διὸ δὲν περιλαμβάνονται ἐν ταῖς ἀναφερομέναις ἐν τῷ ἀνωτέρῳ πίνακι, ἀλλ' ἀνεγράφησαν ἐν εἰδικῷ λογαριασμῷ, ὅστις ἀνέρχεται ἐν τῷ ἐνεργητικῷ τοῦ Ἰσολογισμοῦ τῆς 30ῆς Ἰουνίου 1906 εἰς δραχμὰς 1.216.011.

Καὶ περιλαμβάνονται μὲν ἐν τῷ ποσῷ τούτῳ αἱ γενόμεναι δαπάναι πρὸς κατασκευὴν δεστροῶν ἐπὶ τῶν κρηπιδωμάτων κατὰ μῆκος τῆς Διώρυγος (δραχ. 68.468), πρὸς ἐγκατάστασιν τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός (φράγκα 61.800 + δραχ. 2.942), πρὸς κατασκευὴν τῶν πορθμείων (φρ. 11.435), πρὸς ἐκτέλεσιν διαφόρων λιμενικῶν ἔργων (φρ. 34.333 + δρ. 1464), πρὸς ἀνακαίνισιν τοῦ πλωτοῦ ὕλικου ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκμεταλλεύσεως (65.043), πρὸς ἀνόρουξιν χανθάκων προστατευτικῶν τῶν παρειῶν τῆς Διώρυγος (φρ. 33.101)· ἀλλὰ προσέχει μεταξὺ τῶν ἐν τῷ λογαριασμῷ τούτῳ δαπανῶν ἡ ἐκ τῆς καταπτώσεως τοῦ 1894 προκληθεῖσα τοιαύτη, ἣτις ἀνῆλθεν εἰς δραχ. 844.214. Ἐπίσης δὲ ἡ κατάπτωσις τοῦ ἔτους 1897 προεκάλεσε δαπάνην δραχ. 21.123. Τρίτη δὲ κατάπτωσις εἶνε ἡ συμβᾶσα κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ τρέχοντος ἔτους πολὺ σπουδαιότερα τῆς τοῦ 1897, δι' ἣν βεβαίως θὰ δαπανηθῇ ποσὸν ἀνώτερον.

Ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐκμεταλλεύσεως πάντες οἱ ἐπισκεφθέντες τὴν Διώρυγα μηχανικοὶ ἐξέφρασαν σπουδαιότατους φόβους περὶ κινδύνου καταπτώσεων συνεπείᾳ τῆς ἐνεργείας τῶν ὑπογείων ὑδάτων καὶ τῶν εἰς διάφορα σημεῖα τῆς Διώρυγος ὑπαρχουσῶν καθέτων σχισμῶν ἐκ καταπτώσεων (failles) εἰς

τὰ γεωλογικὰ στρώματα. Δὲν εἶχε δὲ παρέλθει πολὺς χρόνος ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐκμεταλλεύσεως, ὅτε τῇ 15ῃ Νοεμβρίου 1894 ἐπῆλθεν εἰς τὸ μέσον περίπου τῆς Διώρυγος μεγάλη κατάπτωσης 6.500 κυβ. μέτρων χωμάτων, ἣτις παρέσυρε καὶ τὸ κρηπίδωμα μέχρι τοῦ πυθμένος ἐπὶ μήκους 60 μέτρων. Ἡ κατάπτωσης δ' αὕτη, καταδείξασα τὸν σοβαρὸν κίνδυνον τῆς Διώρυγος εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, ἠνάγκασε τὴν Ἑταιρείαν νὰ ἐκσκάψῃ ἐκ τοῦ πρᾶνου ἑξ ἑξαμηνίου 64.000 κυβικὰ μέτρα χώματος πρὸς πρόληψιν νέας καταπτώσεως καὶ νὰ ἐπενδύσῃ διὰ τοιχωμάτων διάφορα ἄλλα μέρη τῆς Διώρυγος. Τῇ 23ῃ Νοεμβρίου 1897 ἐπῆλθε νέα κατάπτωσης 150 κυβικῶν μέτρων χώματος, παρασύρασα καὶ τὸ κρηπίδωμα ἐπὶ μήκους 48 μέτρων εἰς βάθος 2 μέτρων ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ἐκτοτε μέχρι τοῦ τρέχοντος ἔτους ἐπὶ σειρὰν ἑτῶν μικραὶ μόνον βλάβαι συνέβησαν καὶ ἠδύνατό τις νὰ ἐλπίζῃ, ὅτι εἶχεν ἐκλείψῃ πλέον πᾶς σπουδαῖος κίνδυνος καταπτώσεως, ὅτε τῇ 21ῃ Σεπτεμβρίου τοῦ τρέχοντος ἔτους σπουδαία ἐπῆλθε κατάπτωσης 1500 κυβικῶν μέτρων, ἣτις παρέσυρε καὶ τὸ κρηπίδωμα ἐπὶ μήκους 34 μέτρων μέχρι βάθους 6 μέτρων ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης.

Ὅπως λοιπὸν καλυφθῶσι πᾶσαι αἱ δαπάναι αὗται, αἱ ἐξ ἐκτάκτων ἔργων προκληθεῖσαι, ἡ Ἑταιρεία ἠναγκάσθη νὰ πωλήσῃ βαθμιαίως 6008 ἐκ τῶν ὑπολειφθεισῶν αὐτῇ 6667 ὁμολογιῶν, εἰσπράξασα ἐκ τῆς πωλήσεως ταύτης φρ. 1.140.019. Σήμερον ἐπομένως αἱ ἐν κυκλοφορίᾳ ὁμολογίαι ἀνέρχονται εἰς 46.008, τὸ δὲ ἐν τῷ παθητικῷ τῆς Ἑταιρείας ἀναγραφόμενον χρέος ἐξ αὐτῶν ἀνέρχεται εἰς

. φρ. 21.140.019

ἤτοι 40.000 ὁμολογίαι 500 φρ. ὑπολογι-
ζόμεναι εἰς τὸ ἄρτιον. φρ. 20.000.000

6008 ὁμολογίαι, ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν
ὀποίων εἰσέπραξεν ἡ Ἐταιρεία συνεπεία
τῆς ἐν τῷ μεταξὺ ἐπελθούσης ὑποτιμήσεως
τῶν ὁμολογιῶν λόγῳ τῆς διακοπῆς τῆς
ὑπηρεσίας των μόνον. » 1.140.019

Σύνολον. φρ. 21.140.019

Ἄλλ' ἐκτὸς τούτων ὀφείλονται τοῖς ὁμο-
λογιούχοις ἐκ καθυστερουμένων τοκομερι-
δίων μέχρι 3ης Ἰανουαρίου 1907. . . . φρ. 17.500.125

Ἡ ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκμεταλλεύσεως ἄρνησις τοῦ αὐστριακοῦ
Lloyd καὶ τῶν Ἰταλικῶν Ἐταιρειῶν, ὅπως τὰ ἀτμόπλοια
αὐτῶν διέρχονται διὰ τῆς Διώρυγος, δὲν ἀπεθάρρυνε τὸ Διοι-
κητικὸν Συμβούλιον, ὅπερ δὲν ἔπαυσε καταβάλλον διαρκῶς
καὶ ἀόκνως προσπαθείας, ὡς μαρτυροῦσι τὰ πρακτικὰ τῶν συνε-
δριάσεων αὐτοῦ, βοηθούμενον καὶ ὑπὸ τῆς ἐν Παρισίοις συ-
σταθείσης ἐπιτροπῆς (Comité), ὅπως αὐξήσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν
διὰ τῆς Διώρυγος διερχομένων ξένων ἀτμοπλοίων. Ἐπὶ στιγμὴν
μάλιστα ἤλπισε πρό τινων ἐτῶν, ὅτι ἡ Ἐταιρεία τοῦ Lloyd
θὰ ἐχρησιμοποίει τὴν Διώρυγα διὰ τινος τῶν γραμμῶν αὐ-
τῆς, ἐπιβληθείσης αὐτῇ τῆς ὑποχρέωσεως ταύτης ὑπὸ τῆς
Αὐστριακῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὴν προτελευταίαν ἀνανέωσιν
τῆς συμβάσεως μετὰ τῆς Ἐταιρείας ταύτης. Ἄλλὰ ματαιω-
θείσης τῆς κυρώσεως αὐτῆς συνεπεία κυβερνητικῆς μεταβο-
λῆς, ἡ διάδοχος Αὐστριακὴ Κυβέρνησις δὲν συνεμερίσθη τὴν
γνώμην τῆς προκατόχου καὶ ὁ περὶ τούτου ὄρος ἀηλείφθη
ἐκ τῆς συμβάσεως. Ἄλλ' ἐν συνόλῳ αἱ προσπάθειαι τοῦ

Συμβουλίου εἰς ὅλας ἐποσειώδη κατέληξαν ἀποτελέσματα, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ κατωτέρω πίνακος ἀναγράφοντος ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐκμεταλλεύσεως τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν χωρητικότητα τῶν διὰ τῆς Διώρυγος διελθόντων πλοίων.

Ἔτος	Ἀριθμὸς πλοίων	Χωρητικότης καθαρὰ τόννοι
1893	182	10.183
1894	2.085	240.122
1895	2.324	346.033
1896	2.514	368.484
1897	2.404	329.063
1898	2.527	367.601
1899	2.952	453.857
1900	3.037	432.431
1901	2.969	406.535
1902	3.035	422.223
1903	3.130	423.664
1904	3.348	482.925
1905	2.930	428.248

Ἄλλ' ἐὰν ἡ χρῆσις τῆς Διώρυγος ἀπὸ διεθνοῦς ἀπόψεως ἀπέδωκε μικροῦ λόγου ἀξία ἀποτελέσματα, ἢ ἐξ αὐτῆς ὁμως ὠφέλεια διὰ τὴν ἐλληνικὴν ναυτιλίαν ὑπῆρξε μεγίστη, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὀπισθεν πίνακος.

Έτος	Έλληνικά		Ξένα	
	Αριθ. πλοίων	Χωρητικότης τόνοι	Αριθ. πλοίων	Χωρητικότης τόνοι
1893	178	8.758½	4	1.424½
1894	1.907	202.288	178	37.834
1895	2.147	320.230	177	25.803
1896	2.319	332.815	195	35.669
1897	2.213	298.705	191	30.358
1898	2.318	335.432	209	32.169
1899	2.681	417.184	271	36.673
1900	2.730	371.780	307	60.651
1901	2.716	354.611	253	51.924
1902	2.767	369.540	268	52.683
1903	2.819	343.905	311	79.759
1904	3.114	428.795	234	54.130
1905	2.735	379.713	195	48.535

Ἄλλα δὲν πρέπει νὰ παρίδωμεν καὶ τοῦτο, ὅτι οὐσιώδες κέρδος πρὸς διέλευσιν διὰ τῆς Διώρυγος ἔχουσι μόνον τὰ ἐκ λιμένων τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης προερχόμενα καὶ εἰς τοὺς βορειότερον κειμένους λιμένας τῆς Ἀνατολῆς πλέοντα πλοῖα ἢ τὰνάπαλιν ὡς καὶ ὅτι ἡ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τελειοποίησις τῶν ἀτμομηχανῶν, ἐξ ὧν προέκυψεν οὐσιώδης οἰκονομία ἐν τῇ καυσίμῳ ὕλῃ, ἐμείωσε κατὰ πολὺ τὸ ἐκ τῆς συντομωτέρας ὁδοῦ κέρδος.

Οὕτως ἔβαινον τὰ τῆς Ἑταιρείας τῆς Διώρυγος μέχρι τοῦ παρελθόντος ἔτους 1905, τῶν μὲν ὁμολογιούχων μετὰ ὑπομονῆς ἀναμενόντων αἰσιώτερον μέλλον, τοῦ δὲ Συμβουλίου μὴ παύοντος τὰς ἐνεργείας καὶ προσπαθείας αὐτοῦ, ἀλλ' ἄνευ πολλῆς ἐλπίδος ἐπαισθητῆς ἐπὶ τὰ βελτίω τροπῆς, ὅτε δύο

κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο προέκυψαν νέα γεγονότα, ἧτοι ἡ πρὸς ἀναγκαστικὴν ἐκποίησην τῆς Διώρυγος δικαστικὴ ἐνέργεια ὁμολογιούχων τινῶν καὶ ἡ ἐπιτόπιος μελέτη ἐπιτροπῆς τοῦ αὐστριακοῦ Lloyd, ἣτις κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὰ ἀτιμόπλοια γραμμῶν τινων τῆς Ἑταιρείας θὰ ἠδύναντο νὰ διέρχωνται διὰ τῆς Διώρυγος, ἀλλὰ μόνον μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν ὀρισμένων ἔργων. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῶν συμπερασμάτων τούτων τὸ αὐστριακὸν Lloyd προέβη εἰς προτάσεις πρὸς τὴν Ἑταιρείαν τῆς Διώρυγος.

Ἄλλὰ χωρὶς νὰ εἰσέλθῃ τις εἰς τὰς λεπτομερείας τῶν προτάσεων τούτων, αἵτινες χρῆζουσιν εἰσέτι πολλῆς μελέτης ἀπὸ τε τεχνικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀπόψεως, ἡ Ἑταιρεία εὐρέθη ἐν ἀπολύτῳ ἀδυναμίᾳ νὰ πράξῃ τι, ἀφ' ἑνὸς μὲν λόγῳ τοῦ ἀπειλουμένου κινδύνου ἀναγκαστικῆς ἐκποιήσεως τῆς Διώρυγος, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ἡ ἐκτέλεσις τῶν ὑπὸ τοῦ Lloyd ἀξιουμένων ἔργων θὰ ἀπῆτει χρήματα, περὶ τὰ τρία ἑκατομμύρια, τοιαῦτα δὲ οὔτε εἶχεν οὔτε θὰ ἦτο αὐτῇ δυνατὸν νὰ εὔρη διὰ δανείου, ὡς ἔχουσα ἐπὶ τῆς ῥάχεώς της προνομιούχων ἀπαιτησιν τῶν ἐνυποθήκων ὁμολογιούχων ὑπὲρ τὰ τεσσαράκοντα ἑκατομμύρια φράγκων. Τὸ Συμβούλιον ἐπομένως, ὅπως λάβῃ τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν σκέψεως, τὴν μὲν ἐπιταγὴν τῶν ὁμολογιούχων ἀνέκοψεν ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων (τῆς ἀνακοπῆς αὐτῆς ἀπορριφθεῖσης δι' ἀποφάσεων, ἧτοι τῆς ὑπ' ἀριθ. 2135 τοῦ 1906 τοῦ Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν καὶ τῶν ὑπ' ἀριθ. 1026 καὶ 1542 τοῦ 1906 τοῦ Ἐφετείου Ἀθηνῶν). τὰς δὲ μετὰ τοῦ Lloyd διαπραγματεύσεις παρείλκυσε καὶ ἐν τέλει διέκοψεν. Ἄλλ' ἀφ' ἑτέρου τό τε Συμβούλιον τῆς Διώρυγος καὶ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἐσκέφθησαν, ὅτι εἶχον τὴν στοιχειώδη ἠθι-

κὴν ὑποχρέωσιν νὰ προνοήσωσι περὶ ριζικωτέρου τινὸς μέ-
τρου καὶ χάριν τῶν ὁμολογιούχων καὶ χάριν τοῦ ἐθνικοῦ
συμφέροντος τοῦ συνδεομένου μετὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς διὰ
τῆς Διώρυγος ναυσιπλοΐας.

Ἐκτὸς τούτου ὑπῆρχεν ὁ κίνδυνος, ὅπως ἐκ τῆς ἐφαρ-
μογῆς τῶν περὶ ὑποθήκης τῆς Διώρυγος διατάξεων τοῦ Νό-
μου ΑΩΗ' τῆς 27ης Μαρτίου 1890 ἐπέλθωσιν ἀποτελέσματα
ἀντικρυς ἀντίθετα εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ συνόλου τῆς ομά-
δος τῶν ὁμολογιούχων καὶ ἐκ τούτου προκύψωσι δίκαια καὶ
βάσιμα παράπονα ξένων ὁμολογιούχων, ἅτινα ἠδύναντο νὰ
λάβωσι γενικώτερον χαρακτῆρα. Τρόντι ἡ διάταξις τοῦ Νό-
μου ΑΩΗ' τοῦ 1890 περὶ τοῦ δικαιώματος ὑποθήκης τῶν
ὁμολογιούχων, παραπέμπουσα εἰς τὸν περὶ τοῦ αὐτοῦ θέμα-
τος Νόμον ΑΣΟΒ' τοῦ 1885 περὶ τῶν ὁμολογιούχων τοῦ
Σιδ. Πελοποννήσου, ἐπιτρέπει τὴν κατὰ τὰς διατάξεις τῆς
Πολιτικῆς Δικονομίας ἀναγκαστικὴν ἐκποίησην τῆς Διώρυγος,
ἣτοι ἐντὸς συντομωτάτων προθεσμιῶν, μηδενὸς ἀπολύτως ὑπάρ-
χοντος δικονομικοῦ προσκόμματος πρὸς τοῦτο. Ἐπίσης δὲ
συντομώταται εἶνε αἱ προθεσμίαι διὰ τὴν ἀναγγελίαν καὶ
προσαγωγὴν τῶν ἀποδεικτικῶν τῆς ἀπαιτήσεως ἐγγράφων.
Προκειμένου ἐπομένως περὶ ὁμολογιούχων ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ
εὗρισκομένων, ἀγνοούντων τὸ καθ' ἡμᾶς δίκαιον καὶ μὴ δυ-
ναμένων ἢ καὶ μὴ ἐχόντων ἐπαρκῆς συμφέρον, ὡς ἐκ τοῦ μικροῦ
ἀριθμοῦ τῶν ὑφ' ἐκάστου αὐτῶν κατεχομένων ὁμολογιῶν, νὰ
ὑποστῶσι τὰς δαπάνας τοῦ διορισμοῦ πληρεξουσίου καὶ τῶν
ἀπαιτουμένων δικονομικῶν διατυπώσεων, ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ
Νόμου ΑΩΗ' τοῦ 1890 θὰ κατέληγεν εἰς τὸ ἀποτέλεσμα
ὥστε ὀλίγοι τῶν ὁμολογιούχων νὰ δυνηθῶσι νὰ ἐνασκή-

σσοι τὰ δικαιώματα αὐτῶν, ἐνῶ ἡ μεγάλη πλειονοψηφία δὲ ἐγένετο ἔκπτωτος αὐτῶν.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐπέβαλλον εἰς τὴν Ἑθνικὴν Τραπεζαν καὶ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Διώρυγος τῆς Κορίνθου νὰ παρακαλέσωσι τὸν ὑποδιοικητὴν τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς καὶ σύμβουλον τῆς Διώρυγος κ. I. A. Βαλαωρίτην νὰ μεταβῇ εἰς Παρισίους, ὅπως συνεννοούμενος μετὰ τοῦ Comptoir National d'Escompte, ἔχοντος ἐπίσης ἠθικὸν συμφέρον ὅπως μὴ οἱ ὁμολογιούχοι ἀδικηθῶσιν, ἀφοῦ εἰς τὰς θυρίδας αὐτοῦ ἐγένετο ἡ ἔκδοσις τῶν ὁμολογιῶν, φροντίση νὰ τεθῶσιν αἱ βάσεις τῆς μεταξὺ τῶν ὁμολογιούχων συνεννοήσεως πρὸς κοινὴν ἐνέργειαν. Ταῦτα ἀνεκοινώθησαν καὶ εἰς τὸν τότε Πρόεδρον τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, τοῦ ζητήματος εἰς πολλὰ σημεῖα ἐφαπτομένου τῶν γενικωτέρων τοῦ Κράτους συμφερόντων. Ὁ κ. Βαλαωρίτης μεταβὰς εἰς Παρισίους οὐ μόνον εὔρε πρόθυμον πρὸς σύμπραξιν τὸ Comptoir d'Escompte, ἀλλὰ καὶ ἐκ μέρους τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως ἔλαβε πᾶσαν ἠθικὴν ὑποστήριξιν, ὅπως φέρῃ εἰς πέρας τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ. Οὕτως ἀνετέθη ἡ διαχείρισις τοῦ ζητήματος εἰς τὴν Association Nationale des Porteurs Français de valeurs étrangères, ἡμιεπίσημον κεκτημένην ιδιότητα, καὶ ἐτέθησαν μετ' αὐτῆς αἱ πρῶται βάσεις τῆς συνεννοήσεως, ἥτοι ὁ σχηματισμὸς ὁμάδος ὑπὸ τῶν Τραπεζῶν Ἑθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, Comptoir National d'Escompte, Τραπεζῆς Ἀθηνῶν, Τραπεζῆς τῆς Βιομηχανικῆς Πίστεως τῆς Ἑλλάδος καὶ Τραπεζῆς τῆς Ἀνατολῆς, ὅπως προβῶσι διὰ λογαριασμὸν τῶν ὁμολογιούχων εἰς ἀγορὰν τῆς Διώρυγος ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀπαραιτήτου ὄρου ἵνα μηδεμίαν νέα χρηματικὴ

καταβολή γίνῃ ὑπὸ τῶν ὁμολογιούχων, οὗτοι δὲ νὰ γίνωσι μέτοχοι τῆς εἰς τὴν παλαιὰν ὑποκατασταθησομένης νέας Ἑταιρείας τῆς Διώρυγος τῆς Κορίνθου. Ἄλλ' ἢ ἐν λόγῳ Association, ἔχουσα πολλὰς ὁμοίας φύσεως διαπραγματεύσεις ἔκκρεμεις, ἔβραδυνε νὰ ἐπιληφθῇ τοῦ ζητήματος τῆς Διώρυγος· πλὴν δὲ τούτου, πρὶν ἢ καθορίσῃ τὰς βάσεις τῆς μετὰ τῆς ομάδος τῶν Τραπεζῶν συνεννόησεως καὶ προβῇ εἰς ὀριστικὴν συμφωνίαν, ὄφειλε νὰ συγκεντρώσῃ ὁμολογιούχους ἀντιπροσωπεύοντας ἕπαρκῆ ἀριθμὸν ὁμολογιῶν. Ἐκ τούτων τῶν λόγων ἐπῆλθε βραδύτης, ἣν ἄλλως τε ἢ Ἑθνικὴ Τράπεζα ἐχρησιμοποίησε ποιησαμένη χρῆσιν τοῦ κύρους αὐτῆς ὅπως, βοηθουμένη καὶ ὑπὸ τῆς παρεμβάσεως πρὸς τοῦτο Τραπεζῆς τῶν Ἀθηνῶν, ἔλθῃ εἰς συνεννόησιν μετὰ τῶν ἐπισπευδόντων ὁμολογιούχων. Συνεπεία δὲ τῆς μετ' αὐτῶν ἐπελθούσης συμφωνίας ἢ Τράπεζα τῆς Ἀνατολῆς ἀνέλαβε τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἐκτελέσεως, ὅπως τὰ πάντα ἐνεργῶνται πάντοτε μετὰ προηγουμένην συνεννόησιν μετὰ τῆς ἐν Παρισίοις ἐπιτροπῆς τῆς ἀντιπροσωπευούσης τοὺς ὁμολογιούχους.

Εἶνε προφανές, ὅτι καὶ ἂν ὁ κίνδυνος τῆς ἀναγκαστικῆς ἐκποιήσεως τῆς Διώρυγος ὑπὸ τῶν προβάντων εἰς τὴν πρώτην δικαστικὴν ἐνέργειαν ὁμολογιούχων εἶχεν ὀριστικῶς ἀποτραπῆ, καὶ ἂν ἀκόμη οὐδεὶς κίνδυνος ὑπῆρχε νὰ προβῶσιν εἰς τοιαύτην ἐνέργειαν ἕτεροι ὁμολογιούχοι, ἐνῶ τοῦναντίον πολλοὺς ἤρχιζε καὶ ἐν τῷ ἔξωτερικῷ καὶ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ νὰ διαδρῦπτη ἢ ἐπιθυμία νὰ θέσωσι χεῖρα ἐπὶ τῆς Διώρυγος διὰ συντόμου διαδικασίας, ἀντὶ εὐτελοῦς τιμῆματος καὶ χωρὶς νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν τὰ συμφέροντα τῶν ὁμολογιούχων, καὶ πάλιν, λέγομεν, ἐὰν οἱ κίνδυνοι οὗτοι δὲν

υφίσταντο, ἡ ἀναγκαστικὴ τῆς Διώρυγος ἐκποίησις ἐπιβάλλεται καὶ ἐκ τοῦ συμφέροντος τῶν ὁμολογιούχων καὶ ἐκ τοῦ γενικωτέρου συμφέροντος τῆς θαλασσίας διὰ τῆς Διώρυγος συγκοινωνίας, διότι εἶνε προφανές, ὅτι μόνον μετὰ τοῦτο θὰ εἶνε δυνατόν, ἐκκαθαριζομένου τοῦ παρελθόντος, νὰ εὐρεθῶσι κεφάλαια ἐπιτρέποντα τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀναγκαιῶν ἔργων πρὸς βελτίωσιν τῆς Διώρυγος καὶ αὔξησιν τῶν εἰσπραξέων αὐτῆς, ὅπερ, ἐνῶ θὰ συντελέσῃ εἰς οὐσιώδη ἀνάπτυξιν τῆς διὰ τῆς Διώρυγος θαλασσίας συγκοινωνίας, ἀφ' ἑτέρου ἀποτελεῖ διὰ τοὺς ὁμολογιούχους τὴν μόνην ἐλπίδα βελτιώσεως τοῦ μέλλοντος.

Πλὴν δὲ τούτου ἡ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ἐπελθοῦσα κατὰπτωσις κατέδειξεν, ὅτι ὁ ἐκ τοιούτων ἀτυχημάτων κίνδυνος εἶνε πάντοτ' ἐπὶ θύραις, καὶ ὅτι στοιχειώδους προνοίας ἔργον εἶνε ἡ ἐκμεταλλεομένη τὴν Διώρυγα Ἑταιρεία νὰ μὴ διατελῇ ἐν καταστάσει ἀποκλειούσῃ ἀπολύτως τὴν εὐχέρειαν πορισμοῦ ἕστω μικροῦ χρηματικοῦ ποσοῦ.

Τὴν μεγάλην σπουδαιότητα τῆς ἀπόψεως ταύτης τοῦ ζητήματος τῆς Διώρυγος κατενόησεν ἀμέσως καὶ ἡ Association, ὁμολογοῦσα δὲ χάριτας πρὸς τὰ ἀναλαβόντα τὴν διευθέτησιν τοῦ ζητήματος ἰδρύματα, προσεκάλεσε τοὺς ὁμολογιούχους εἰς πρώτην συνεδρίασιν τῇ 20ῃ Φεβρουαρίου ἐν. ἔτ., ὅπως λάβωσι γνῶσιν τῶν διατρεχόντων καὶ διορίσωσιν εἰδικὴν ἐπιτροπὴν πρὸς μελέτην τοῦ ζητήματος. Συνεπεία τῆς ἐνεργείας ταύτης συνέστη τὸ Comité de défense des obligataires de la Société Hellénique du Canal de Corinthe, τὸ ὁποῖον, ἀφοῦ ἐμελέτησε τὸ ζήτημα ἐν πάσαις ταῖς λεπτομερείαις, ὑπέβαλε τὰς προτάσεις αὐτοῦ εἰς τὰς Τραπεζάς·

τούτων δὲ δεκτῶν γενομένων, διὰ μακρᾶς καὶ λεπτομεροῦς ἐγκυκλίου ἀνεκοίνωσε ταύτας εἰς τοὺς ὁμολογιούχους καὶ τοὺς προσεκάλεσε νὰ συνέλθωσι καὶ ἀποφασίσωσι περὶ τούτου ὀριστικῶς. Πρὸς τοῦτο ὤρισεν ὡς ἡμέραν συνελύσεως τῶν ὁμολογιούχων τὴν 27ην Νοεμβρίου ἐν. ἔτους, συνελθόντες δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ὁμολογιῶχοι ἀντιπροσωπεύοντες ἄνω τῶν 23.000 ὁμολογιῶν, ἀπεδέχθησαν τὰς προτάσεις τῆς ἐπιτροπῆς παμψηφεί σχεδόν, διότι εἷς μόνον ὁμολογιῶχος ἐξήνεγκεν ἐναντίαν γνώμην. Σημειωτέον δέ, ὅτι ἀπὸ τῆς ὀριστικῆς συμφωνίας μετὰ τῆς ομάδος τῶν Τραπεζῶν ὀλίγιστα μόνον ἡμέραι εἶχον παρέλθει μέχρι τῆς ὀρισθείσης ἡμέρας διὰ τὴν συνεδρίασιν τῶν ὁμολογιούχων, ἐπομένως πολλοὶ ἐκ τῶν ὁμολογιούχων δὲν εἶχον λάβει τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν νὰ πέμψωσι τὴν ἀποδοχὴν αὐτῶν, ἔκτοτε δὲ καθ' ἑκάστην νέας λαμβάνει ἡ ἐπιτροπὴ δηλώσεις ἀποδοχῆς.

Οὐδ' ἦτο δυνατόν ἄλλως νὰ συμβῆ, ἀφοῦ τὸ προταθὲν σχέδιον εἰς ἐν μόνον ἀποβλέπει, ἦτοι εἰς τὴν περιφρούρησιν τῶν συμφερόντων τῶν ὁμολογιούχων, ἐπιβοηθητικῶς δέ, κατὰ τὸ δυνατόν, καὶ τῶν μετόχων. Οὕτως ἡ ὁμάς τῶν Τραπεζῶν, περὶ ὧν ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος, πλειοδοτοῦσα θὰ γίνῃ ἰδιοκτῆτης τῆς Διάρυγος διὰ λογαριασμὸν τῶν ὁμολογιούχων, προκαταβάλλουσα τὸ πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενον τίμημα. Ἡ μεταβίβασις δὲ τῆς Διάρυγος πρὸς τοὺς ὁμολογιούχους θὰ συντελεσθῆ δι' ἰδρύσεως Νέας Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας τῆς Διάρυγος, ἧς θὰ γίνωσιν οἱ ὁμολογιῶχοι μέτοχοι, συμψηφίζοντες τὸ τίμημα τῶν μετοχῶν αὐτῶν πρὸς τὸ ποσόν, ὅπερ θὰ δικαιοῦνται νὰ λάβωσιν ἐκ τοῦ ἐκπλειστηριάσματος καὶ ἐκ τοῦ χρηματικοῦ τῆς νῦν ὑφισταμένης Ἑταιρείας, ὅπερ ἐπίσης αὕτη

θέλει διανείμει εἰς τοὺς ὁμολογιούχ' Ἀφ' ἑτέρου, ὅπως ἡ νέα Ἑταιρεία ἔχη ἐπαρκῆ κεφάλαιον διαχειρίσεως, θὰ εἰσφέρωσιν αἱ Τράπεζαι 200000 δραχ., ἀνθ' ὧν αὐταὶ θὰ λάβωσι μετοχὰς εἰς οὓς ὄρους καὶ οἱ ὁμολογιούχοι ὡς ἐπίσης εἰς τὸ τίμημα μετοχῶν θὰ συμψηφίσωσι τὰς ὑπ' αὐτῶν καταβληθισομένας δαπάνας καὶ μικρὰν προμήθειαν διὰ τὴν γινομένην προκαταβολὴν τοῦ πλειστηριάσματος καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ὅλης ὑποθέσεως.

Εἰς ταῦτα δὲ συμμετέχουσιν :

- 1) Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Τραπεζῆς Ἀνατολῆς κατὰ 22½ ἑκατοστά.
- 2) Comptoir National d'Escompte κατὰ 32½ ἑκατοστά.
- 3) Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν δι' ἑαυτὴν καὶ ὡς διάδοχος τῆς Βιομηχανικῆς κατὰ 45 ἑκατοστά.

Οἱ ὁμολογιούχοι ὅμως εἶνε ἐλεύθεροι, ἂν προτιμῶσι, νὰ λάβωσιν εἰς μετρητὰ τὸ ἀναλογοῦν αὐτοῖς ἐκ τοῦ πλειστηριάσματος καὶ ἐκ τῶν διαθέσιμων χρημάτων τῆς ὑφισταμένης Ἑταιρείας, ἐὰν δὲ ἐκ τοῦ λόγου τούτου ἀπομείνωσι διαθέσιμοι μετοχαί, ταύτας θὰ δικαιούνται νὰ λάβωσι κατὰ προτίμησιν οἱ μέτοχοι τῆς ὑφισταμένης Ἑταιρείας ἐπὶ καταβολῇ τοῦ τιμήματος. Τὸν ὑπὲρ τῶν μετόχων δὲ τοῦτον ὄρον μὴ περιλαμβανόμενον μεταξὺ τῶν συνομολογηθέντων μετὰ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν ὁμολογιούχων προσέθηκεν *οἰκιοθελῶς* ἢ ὁμὰς τῶν Τραπεζῶν.

Πάντα ταῦτα ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν ὁμολογιούχων ἐν μεγίστῃ ἀκριβείᾳ καὶ λεπτομερείᾳ καθώρισε καὶ μετὰ προηγουμένην δήλωσιν ἀπὸ 26ης Νοεμβρίου ἐν. ἔτ. τοῦ Comptoir Na-

tional d'Escompte περιέχουσιν πάντας τοὺς ὄρους, ἀνεκόνωσεν ἐντύπως τοῖς ὁμολογιούχοις, προβάσα καὶ μέχρι τῆς διατυπώσεως τοῦ ἄρθρου τοῦ Καταστατικοῦ τῆς νέας Ἑταιρείας τοῦ προνοοῦντος περὶ διανομῆς τῶν κερδῶν. Τὸ δὲ λεχθὲν, ὅτι συνεπεία τῶν ἐν τῇ Βουλῇ συζητήσεων ἐπῆλθε βελτιώσεις τῶν ὄρων εἶνε ἀπολύτως ἀνακριβές, διότι οὔτε ἐπῆλθεν οὔτε δυνατὸν ἦτο νὰ ἐπέλθῃ τοιαύτη. Ἰδρύματα οἷα τὰ ἀποτελοῦντα τὴν ὁμάδα μετὰ σωματείου οἷον ἡ Association Nationale, ἀναλαβόντα τὸν διακανονισμόν τοῦ ζητήματος ἐν τῷ συμφέροντι τῶν ὁμολογιούχων, ἐπόμενον ἦτο, ὅτι ἤθελον πράξει τοῦτο μέχρι τῶν ἐσχάτων ὁρίων τοῦ δυνατοῦ. Γενικὴ δὲ ὑπῆρξεν ἡ ὑπὲρ τοῦ προτεινομένου τοῖς ὁμολογιούχοις σχεδίου ἐπιδοκιμασία τοῦ οἰκονομολογικοῦ τύπου. Μόνον ὁ *Économiste Français* ξεφερόσθη ἐν ἀρχῇ δυσμενῶς, ἐν ἀγνοίᾳ τῶν λεπτομερειῶν διατελῶν, ἔσπευσε δὲ λαβὼν πληροφορίας νὰ παραινήσῃ καὶ οὕτως τοὺς ὁμολογιούχους εἰς ἀποδοχὴν τοῦ προταθέντος συνδυασμοῦ.

Ἐπέκειτο λοιπὸν ἡ ἐκτέλεσις τοῦ πλειστηριασμοῦ ἐπὶ τῆς βάσεως ταύτης μηδενὸς ἀπολύτως νομικοῦ κωλύματος ὑφισταμένου πρὸς τοῦτο, ὅτε ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἔκρινε καθήκον αὐτῆς νὰ ὑποβάλλῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ὅτι ἐθεώρει ἐπιβαλλομένην τὴν ψήφισιν Νόμου συμπληροῦντος κενά τινα τοῦ Νόμου ΑΩΗ' τῆς 27ης Μαρτίου 1890, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου ἐγένετο ἡ ἐκτέλεσις. Οἱ λόγοι δέ, δι' οὓς ἐπεβάλλετο ἡ ψήφισις τοῦ Νόμου, ἦσαν διττοί, ἦτοι τὸ γενικὸν συμφέρον τοῦ Κράτους καὶ ἡ πληρεστέρα προστασία τῶν ὁμολογιούχων, οἷτινες διὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον λόγον δὲν ἤθελον ἐγκαίρως

ἀναγγελθῆ εἰς τὸν πλειστηριασμὸν καὶ προσαγάγει τοὺς τί-
τλους αὐτῶν, καὶ

Α΄. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ συμφέρον τοῦ Κράτους.

Ὁ Νόμος ΑΩΗ τῆς 27ης Μαρτίου 1890, δι' οὗ ἐνεκρίθη
ἡ παραχώρησις τῆς Διώρυγος πρὸς τὴν ὑφισταμένην Ἐται-
ρειάν καὶ ἐνομοθετήθη τὸ δικαίωμα ὑποθήκης τῶν ὁμολο-
γιούχων, παρέλειψε νὰ σαφηνίσῃ ὅτι καὶ ἐν περιπτώσει πω-
λήσεως τῆς Διώρυγος συνεπεῖα ἀσκήσεως τοῦ τῆς ὑποθήκης
δικαιώματος τῶν ὁμολογιούχων ὑφίσταται ὑποχρέωσις

α΄) μεταβιβάσεως τῆς Διώρυγος εἰς Ἐταιρείαν, ἐπιβαλλο-
μένου ἐκ λόγων γενικοῦ συμφέροντος αἱ τοιαῦται ἐπιχειρή-
σεις νὰ εὐρίσκωνται εἰς χεῖρας Ἐταιρειῶν ἀνωνύμων, διατε-
λουσῶν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ κράτους καὶ οὐχὶ εἰς χεῖρας
ἰδιωτῶν

β΄) ἰδρύσεως Ἐταιρείας Ἑλληνικῆς, διότι τὸ ἔργον χρη-
σιμεῦον σχεδὸν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ναυτιλίαν
σχετίζεται στενῶτα καὶ κυρίως πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ναυ-
τιλίας ταύτης, καὶ ἂν ἀκόμη κατορθωθῆ νὰ χρησιμοποιηθῆ
ὑπὸ ξένων τινῶν πλοίων· δὲν ἔχει ἐπομένως τὸν χαρακτῆρα
διεθνοῦς χρησιμότητος, ὃν εἶχον ὑπ' ὄψει οἱ πρῶτοι ἐπιλη-
φθέντες τῆς ἐπιχειρήσεως, ἐξ οὗ καὶ ἐπετράπη τότε ἡ κατα-
σκευὴ καὶ ἐκμετάλλευσις τῆς Διώρυγος ὑπὸ ξένης Ἐταιρείας·

γ΄) ὑποκαταστάσεως οὐ μόνον εἰς τὰ δικαιώματα, ἀλλὰ
καὶ εἰς τὰς ὑποχρεώσεις τὰς ὑπὸ τῶν Νόμων περὶ Διώρυγος
ἐπιβαλλομένας·

δ΄) ἐξακολουθήσεως ἄνευ διακοπῆς τῆς ἐκμεταλλεύσεως
τῆς Διώρυγος κατὰ τὴν μεταβατικὴν περιόδον τὴν μέχρι ἰδρύ-

σεως νέας Ἑταιρείας, ὅπως οὐ μόνον μὴ ἐπέλθῃ διακοπή, ἀλλ' οὐδ' ἄλλη τις ἀνωμαλία.

ε') ὑποχρέωσης περὶ μεταβιβάσεως εἰς τὴν νέαν Ἑταιρείαν οὐ μόνον τῆς Διόρυγος, ἀλλὰ καὶ τοῦ πλωτοῦ ὕλικου, καταστημάτων κτλ. ἀπαραιτήτων διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν.

Καὶ βεβαίως περὶ πάντων τούτων ἤθελε προνοήσῃ ἡ ὁμάς, ἣς προΐσταται ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, ἐὰν ἤθελε γίνεαι ἐπ' ὀνόματι αὐτῆς ἡ κατακύρωσις, ἀλλ' οὐδεμία ὑπάρχει ἀπόλυτος ἀσφάλεια, ὅτι ἡ κατακύρωσις δὲν δύναται νὰ γίνῃ καὶ ἐπ' ὀνόματι ἐτέρου πλειοδότου.

Β'. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ συμφέρον τῶν ὁμολογιούχων.

Ὡς γνωστόν, ἡ ἡμετέρα Δικονομία ἐπιβάλλει τὴν ἀναγγελίαν καὶ τὴν κατάθεσιν τῶν ἀποδεικτικῶν τῆς ἀπαιτήσεως ἐγγράφων ἐντὸς βραχειῶν προθεσμιῶν ὅλως ἀνεπαρκῶν διὰ τὴν εἰδικὴν περίπτωσιν, περὶ ἧς πρόκειται. Κίνδυνος λοιπὸν ὑφίστατο νὰ ματαιωθῇ ἡ ἄσκησις τῆς ἀπαιτήσεως πολλῶν ὁμολογιούχων ἐπὶ προφανεῖ ἀδικίᾳ προκυπτούσῃ ἐκ τῆς ἀτελείας τοῦ περὶ τῆς Διόρυγος Νόμου ΔΩΗ' τῆς 27ης Μαρτίου 1890. Οὐδὲ ἡ ὁμάς τῶν Τραπεζῶν εἶχε μέσον τι ὅπως προλάβῃ τὴν ἀδικίαν ταύτην. Στοιχειῶδες ἐπομένως καθῆκον εἶχεν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα νὰ ὑποδείξῃ καὶ ταύτην τὴν ἀτέλειαν τοῦ Νόμου, ἡ δὲ Κυβέρνησις νὰ μεριμνήσῃ περὶ νομοθετήσεως ἐπιεικεστέρων διατάξεων, ὅπως ἀποφύγῃ τὴν μομφήν, ὅτι δὲν προυνόησεν ὅπως καταστήσῃ ὁμαλήν τὴν ἄσκησιν δικαιώματος, ὑπ' αὐτῆς ταύτης παραχωρηθέντος, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου ἐν πάσῃ πεποιθήσει καὶ καλῇ τῇ πίστει εἶχον εἰσφέρει οἱ ὁμολογιούχοι τὰ κεφάλαια αὐτῶν πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργου χρησιμωτάτου μὲν τῇ Ἑλλάδι, ὅλως δὲ ἀπρο-

σόδου αὐτοῖς. Δὲν πρέπει δὲ νὰ παρορῶμεν, ὅτι ἀπὸ τοῦ οἰκονομικοῦ ἀτυχήματος τοῦ ἡμετέρου Κράτους ὅλως ἰδιόρυσσα προσοχὴ ἐπιβάλλεται ἐν παντὶ τοιοῦτῳ ζητήματι.

Ἡ γενομένη ἐπομένως ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς εἰσήγησις περὶ τῶν ἀνωτέρω ἠκούσθη εὐμενῶς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, ἥτις ἔσπευσε νὰ ὑποβάλλῃ τὸ σχετικὸν Νομοσχέδιον, ὅπερ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς ζωηρὰν συζήτησιν ἐκ παρεξηγήσεως βεβαίως, διότι δὲν ἀντελήφθησαν οἱ συζητοῦντες οὔτε ὅτι οὐδεμία ὑφίσταται ἀνάγκη τοῦ Νόμου πρὸς ἀναγκαστικὴν ἐκποίησην τῆς Διώρυγος καὶ ἐγκατάστασιν τοῦ ὑπερθεματιστοῦ ἐν τῇ κατοχῇ αὐτῆς, οὔτε ὅτι κύριος σκοπὸς αὐτοῦ ἦτο ἡ ἐξασφάλις δικαιωμάτων τοῦ Κράτους καὶ εὐκολία τινὲς παρεχόμεναι τοῖς ὁμολογιούχοις πρὸς εἴσπραξιν τοῦ ἐκάστῳ ἐπιβάλλοντος ἐκ τοῦ ἐκλειστηριασματος, ἐπίσης ἐκ λόγων γενικωτέρου συμφέροντος ἐπιβαλλόμεναι. Ἐπεκρίθη ἡ Κυβερνήσις, διότι δὲν ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν Βουλὴν τὰς λεπτομερείας τῆς συνεννόησεως τῶν ὁμολογιούχων μετὰ τῆς ομάδος τῶν Τραπεζῶν, ἀλλὰ διέφυγε τοὺς ἐπικριτάς, ὅτι εἴτε ὑφίστατο, εἴτε δὲν ὑφίστατο τοιαύτη συνεννόησις, ἡ ψήφισις τοῦ νόμου ἦτο ἐπιβεβλημένη ἐν τῷ γενικῷ τοῦ Κράτους συμφέροντι.

Ἐὰν δὲ τινες τῶν συζητήσεων καὶ ἐπικρίσεων τούτων ἔφθασαν μέχρι τῶν ὁμολογιούχων, βεβαίως θὰ προυξένησαν εἰς αὐτοὺς κατάπληξιν. Οὕτω θὰ ἤκουον, ὅτι ἀγωνιζόμενοι νὰ περισώσωσι τὰ ναυάγια τόσων ὑπ' αὐτῶν καταβληθέντων κεφαλαίων, ἐπιχειροῦσιν οἶονεὶ καταχθόνιον τινα καὶ αἰσχροκερδῆ πρᾶξιν, ἐὰν οὐχὶ ἀπ' εὐθείας αὐτοὶ οὗτοι, ἀλλὰ διὰ τῆς ομάδος τῶν Τραπεζῶν, εἰς ἃς ἐνεπιστεύθησαν τὰ συμφέροντα αὐτῶν. Οὐδὲ θὰ ἦτο δυνατόν νὰ κατανοήσωσι πῶς κα-

τορθοῦται τοῦτο διὰ νόμου, ὅστις οὐδὲν εἰς οὐδένα παρέχει πλεονέκτημα, καὶ μόνον περὶ τῶν συμφερόντων τοῦ Κράτους προνοεῖ καὶ περὶ τῆς κανονικῆς ἀσκήσεως τοῦ κεκτημένου ἤδη δικαιώματος τῶν ὁμολογιούχων. Θὰ ἠπόρουν δὲ ἐπίσης πῶς ὡς ἀποτέλεσμα τοῦ ἐνθέρμου ὑπὲρ αὐτῶν ἐνδιαφέροντος τῶν ἐν τῇ Βουλῇ συνηγῶρων τῶν ἐπῆλθεν ὥστε τὸ Νομοσχέδιον κατὰ τὴν συζήτησιν νὰ τροποποιηθῇ ἐπὶ βλάβῃ αὐτῶν.

Διότι οὐδὲ ταύτην τὴν παρηγορίαν δύνανται νὰ ἔχωσιν οἱ προκαλέσαντες τὴν τροποποίησιν τοῦ Νομοσχεδίου, ὅτι αἱ τροποποιήσεις αὗται εἶνε τοῦλάχιστον ἐπαρκῶς δεδικαιολογημένα. Καὶ δὲν ἐννοοῦμεν τὰς ἀπλῶς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ἐπιτυχεῖς τροποποιήσεις τοῦ λεκτικοῦ, ἀλλὰ τὰς δύο οὐσιώδεις τὰς γενομένας κατὰ τὴν ψήφισιν.

Καὶ πρῶτον ἡ ἀπάλειψις τῆς διατάξεως, δι' ἧς ἡ πρᾶξις μεταβιβάσεως τῆς Διώρυγος ὑποβάλλεται εἰς τὸ διὰ τὰς ἐμπορικὰς πράξεις ὠρισμένον χαρτόσημον, εἶνε ἀτυχεστάτη, προκειμένου περὶ ὁμολογιούχων τῶσαῦτα ζημιωθέντων ἐξ ἔργου ἐκτελεσθέντος ἐν Ἑλλάδι καὶ διὰ τὸ καλὸν τοῦ τόπου, καὶ ἐνῶ κατὰ τὴν προηγουμένην μεταβίβασιν εἶχε παραχωρηθῇ πλήρης ἀτέλεια ὑπὸ ῥιζικῶς διαφόρους ἐπιχειρηματικὰς περιστάσεις. Ἦτο ἡ μόνη τοῦ Νόμου διάταξις, ἣτις ἐμαρτύρει εὐμενῆ τινα συμπάθειαν τοῦ Κράτους ὑπὲρ τῶν τῶσαῦτα ζημιωθέντων ὁμολογιούχων καὶ ὁμολογουμένως ἀντὶ ἐλαχίστης θυσίας.

Δεύτερον δὲ ἔτι ἀτυχεστέρα ὑπῆρξεν ἡ τροποποίησις τῆς διατάξεως περὶ διεισοῦς προθεσμίας, ἐντὸς τῆς ὁποίας οἱ ὁμολογιῶχοι ὀφείλουσι νὰ εἰσπράξωσι τὰ καταβλητέα αὐτοῖς ἐκ τοῦ ἐκπλειστηριασμοῦ ἀποροῦμεν δὲ πῶς ἐν τῇ θέρμῃ τῆς

κοινοβουλευτικῆς συζητήσεως διέφυγε τοὺς ὑποβαλόντας τὴν τροποποίησιν, διακεκριμένους ἄλλως τε νομικούς, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ παραγραφῆς, ἀλλὰ περὶ ἀπλῆς δικονομικῆς προθεσμίας, ἣτις οὕσα συντομωτάτη κατὰ τὸ ἰσχύον δίκαιον, ἤρκει, κατ' ἀνώτατον μάλιστα ὄριον, νὰ παραταθῆ ἐπὶ διετίαν. Ἐὰν καὶ ἂν ἐθιῶρουν ταύτην ἀνεπαρκῆ, ἠδύνατο νὰ παρατείνωσιν αὐτὴν ἔτι μᾶλλον, ἐπὶ τρία, τέσσαρα καὶ πέντε ἔτη, ὡς ἐπρότεινεν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν. Ἄλλ' ἢ ἐπὶ τριακονταετίαν παρατάσις τοιαύτης προθεσμίας εἶνέ τι ὄλως ἀνώμαλον, καθ' ἣν ἐποχὴν μάλιστα ὑπάρχει τοιαύτη ἐπιστημονικὴ καὶ νομοθετικὴ τάσις ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων τοῦ νεωτέρου βίου πρὸς συντόμευσιν τῶν παραγραφῶν τοῦ ἀστικού δικαίου. Ἐμφανεστέραν δὲ καθιστᾷ τὴν ἀνωμαλίαν τῆς διατάξεως ἡ συναφὴς ταύτῃ τροποποίησις, καθ' ἣν, μετὰ τὴν τριακονταετίαν, τὸ ἀπομένον διαθέσιμον ποσὸν διανεμηθῆσεται μεταξὺ τῶν ἐμφανισθέντων ὁμολογιούχων. Δύναται τις νὰ φαντασθῆ ὁμολογιούχους φυλάσσοντας ἐπὶ τριακονταετίαν τὴν ὁμολογίαν των, ὅπως εἰσπράξωσι μίαν ἢ δύο δραχμὰς ἢ καὶ ἔλασσον ποσόν, καὶ τὸν συμβολαιογράφον τηροῦντα τὴν ἐκκρεμότητα τοῦ λογαριασμοῦ τούτου ἐπὶ τόσα ἔτη; Κατ' οὐσίαν ἐπομένως τὸ χρῆμα θὰ γίνῃ κτῆμα τοῦ δημοσίου ταμείου, παρ' ᾧ κατατεθῆσεται τοῦτο ἐν ἔτος μετὰ τὴν τελεσιδικίαν τοῦ πίνακος. Τὸ Νομοσχέδιον πολὺ ἐπιεικέστερον καὶ λογικώτερον ὄριζεν, ὅτι μετὰ τὴν λήξιν τῆς διετούς προθεσμίας τὸ ὑπόλοιπον θὰ κατεβάλλετο τῇ νέᾳ Ἐταιρείᾳ ἥτις εἰς αὐτοὺς τούτους τοὺς ὁμολογιούχους τοὺς μετασηματισθέντας εἰς μετόχους αὐτῆς, καὶ οὕτω θὰ ἀφιστάμεθα ὀλι-

γώτερον τοῦ ἰσχύοντος δικαίου ἢ ὅσον ἢ ἐν τῷ δημοσίῳ ταμίῳ κατάθεσις.

Εὐτυχῶς τὸ νομοσχέδιον ἐξῆλθεν ἀλώβητον κατὰ τὰς οὐσιώδεις αὐτοῦ διατάξεις ἐκ τῶν ἐν τῇ Βουλῇ ζώηρῶν συζητήσεων, ἅπαξ δ' ἐξασφαλισθέντος διὰ τῆς ψηφίσεως αὐτοῦ, ὅτι εἰς οἰονδήποτε ὑπερθεματιστὴν ἤθελε κατακυρωθῆ ἡ Διώρυξ, τὰ γενικὰ τοῦ Κράτους καὶ τῆς ἑλληνικῆς ναυτιλίας συμφέροντα δὲν θὰ διακινδυνεύσασαι, μέχρι τινὸς δὲ θὰ προσιταυθῶσι καὶ τὰ τῶν ὁμολογιούχων, ἢ ἐπισπεύδουσα τὴν πώλησιν τῆς Διώρυγος ὁμὰς οὐδένα λόγον εἶχε νὰ μὴ εἰσακούσῃ τὴν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἀπευθυνθεῖσαν αὐτῇ παρακλήσιν, ὅπως ἐπὶ τρεῖς μῆνας ἀναβάλλῃ τὸν πλειστηριασμόν, ἵνα μεσολάβῃση ἑπαρκῆς χρόνος καὶ λάβωσι γνῶσιν οἱ ἐνδιαφερόμενοι τοῦ Νέου Νόμου. Προφανῶς ὅμως τοῦτο ὄχι μόνον ἀναγκαῖον δὲν ἦτο, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνον διὰ τοὺς ὁμολογιούχους καὶ ἐπιβλαβὲς εἰς τὴν ἐν γένει διαρρύθμισιν τοῦ ζητήματος, διότι ἀναβάλλεται σύναμα καὶ ἡ μετὰ τοῦ Lloyd συνεννόησις καὶ ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἔργων βελτιώσεως τῆς Διώρυγος.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος τῆς Διώρυγος τῆς Κορίνθου, ἴδωμεν δὲ νῦν τίνες δύνανται νὰ ὑπάρχωσι βάσιμοι ἐλπίδες περὶ τῆς βελτιώσεως τοῦ μέλλοντος αὐτῆς.

Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς λέγομεν, ὅτι, ἂν ἡ βελτίωσις τῆς Διώρυγος ἐξήρητο μόνον ἐκ τῆς διαπλατύνσεως καὶ ἐκβαθύνσεως αὐτῆς, ἔπρεπε νὰ ἐγκαταλίπωμεν πᾶσαν τοιαύτην ἐλπίδα ἐν προσεχεῖ τοῦλάχιστον μέλλοντι, ἐὰν μὴ διὰ παντός. Αἱ πρὸς ἐκτέλεσιν τοιούτων ἔργων δαπάναι θὰ ἦσαν τόσον

μεγάλοι, ὥστε ἀσφαλῶς τὸ δαπανηθὸς μὲν χρῆμα ἤθελε λάβει τὴν τύχην τοῦ καὶ πρότερον δαπανηθέντος, διότι δύο ὑπάρχουσι φραγμοὶ ἀνυπέβλητοι κατὰ τῆς πέραν ὠρισμένου μέτρου ἀξίσεως τῶν εἰσπράξεων. Ἄφ' ἑνὸς μὲν, ὅτι ἡ Διῶρυξ ἐξυπηρετεῖ τὰ συμφέροντα τῆς ναυσιπλοΐας ἐντὸς ἀκτίνος λίαν μικρᾶς, ἀφ' ἑτέρου δέ, ὅτι τὸ συμφέρον τοῦτο εἶνε λίαν περιορισμένον καὶ λόγῳ τῆς σχετικῶς μικρᾶς συντομῆσεως τῆς διὰ τῆς Διῶρυγος θαλασσίας ὁδοῦ, καὶ λόγῳ ναυτικῶν τινῶν μειονεκτημάτων τῆς ὁδοῦ ταύτης, ὅσημέραι δὲ τείνει νὰ περιορισθῇ ἔτι μᾶλλον τὸ συμφέρον τοῦτο ὡς ἐκ τῶν ἐπιτυγχανομένων καθ' ἑκάστην τελειοποιήσεων τῶν ἀτμομηχανῶν καὶ τῆς ἐντεῦθεν οἰκονομίας τῆς καυσίμου ὕλης.

Ἄλλ' εὐτυχῶς εἶνε δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ οὐσιώδης τῆς Διῶρυγος βελτιώσις ἄνευ διαπλατύνσεως καὶ ἐκβαθύνσεως αὐτῆς. Καὶ πρῶτον, τὸ βάθος ὀκτῶ μέτρων εἶνε πλέον ἢ ἐπαρκὲς ὅπως διέρχονται καὶ τὰ μεγαλιέτερα τῶν εἰς τὰς θαλάσσας ἡμῶν πλεόντων ἐμπορικῶν πλοίων, ταῦτο δὲ δυναμέθα νὰ εἴπωμεν καὶ διὰ τὸ πλάτος· τοιαύτη δὲ ὑπῆρξε καὶ ἡ γνώμη τῆς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐπισκεφθεῖσης τὴν Διῶρυγα ἐπιτροπῆς τοῦ Αὐστριακοῦ Lloyd, ἐξ εἰδικωτάτων ἀνδρῶν ἀποτελουμένης. Κατὰ τὴν ἰδιαιτέρως μάλιστα ἀνακοινωθεῖσαν γνώμην τῶν πλείστων μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς, μικρὰ διαπλατύνσις τῆς Διῶρυγος θὰ ἦτο μᾶλλον ἐπὶ βλάβῃ τῆς δι' αὐτῆς ναυσιπλοΐας, διότι θὰ ἠῤῥξανε τοὺς κινδύνους τῶν βλαβῶν τοῦ σκάφους ἐν περιπτώσει παρεκκλίσεως αὐτοῦ. Ἄλλὰ τὸ ἀκριβὲς εἶνε, ὅτι ἡ Διῶρυξ δὲν ἐχρησιμοποιήθη, ὅσον ἦτο δυνατὸν νὰ χρησιμοποιηθῇ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑφισταμένων διαστάσεων, τοῦτο δὲ καὶ ἐξ ἑτέρων μὲν λόγων, ἰδίως

ὅμως ἐκ τῆς ἀντιδράσεως τῶν ἐνδιαφερομένων ἀτμοπλοϊκῶν ἐταιρειῶν, ἐπηρεαζομένων ἐκ τῆς δυσμενοῦς γνώμης τῶν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτῶν ναυτικῶν, φοβουμένων ἐν τῇ διὰ τῆς Διώρυγος ὁδῷ προσθέτους εὐθύνας οὐ μόνον ἐκ τῆς διελεύσεως διὰ τῆς Διώρυγος, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ πλοῦ ἐν τῷ Κορινθιακῷ καὶ Σαρωνικῷ κόλπῳ. Ἄλλος δὲ λόγος τούτου ὑπῆρξεν ἡ οἰκονομικὴ ἀνεπάρκεια τῆς Ἑταιρείας πρὸς ἐκτέλεσιν βελτιώσεων.

Καὶ πολλάκις μὲν ἐμελετήθη ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας τῆς Διώρυγος τὸ ζήτημα τῶν βελτιώσεων τούτων, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην θεωρητικῶς, καὶ λόγῳ τῆς ἀπολύτου ἀδυναμίας πρὸς εὐρεσιν τῶν ἀπαιτούμενων πρὸς τοῦτο κεφαλαίων, καὶ διότι κατ' ἀνάγκην τοιοῦτο ζήτημα δὲν δύναται μονομερῶς νὰ λυθῇ ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας, διότι προὑποτίθησι προσυεννόησιν μετὰ μεγάλης τινὸς ἀλλοδαπῆς ἐταιρείας, ἥτις νὰ ἀποδεχθῇ μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν νέων ἔργων νὰ χρησιμοποιοῖ τὴν Διώρυγα. Ἀλλὰ μέχρι πρό τινος χρόνου πᾶσαι αἱ προσπάθειαι τῆς Ἑταιρείας πρὸς τοιαύτην συεννόησιν μετὰ τῶν κυρίως ἐνδιαφερομένων ἐταιρειῶν, τοῦ αὐστριακοῦ Lloyd καὶ τῶν Ἰταλικῶν ἀτμοπλοϊκῶν ἐταιρειῶν, προσέκρουε κατ' εὐγενῶς μὲν διατυπουμένου, ἀλλ' οὐχ ἥττον ἀποφασιστικοῦ non possumus.

Μόνον κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τὸ Lloyd ἀπεδέχθη νὰ μελετήσῃ τὸ ζήτημα καὶ κατέληξεν εἰς συμπεράσματα, ἅτινα βασίμους παράγουσιν ἐλπίδας ὀριστικῆς συεννοήσεως. Τὰ ὑπὸ τοῦ Lloyd ἀπαιτούμενα ἔργα εἶνε ἡ βελτίωσις τῶν προλιμένων τῆς Ἰσθμίας καὶ Ποσειδωνίας, ἡ προέκτασις τῶν κρηπιδωμάτων μέχρι τῶν δύο ἄκρων τῆς Διώρυγος, ἔνθα ὡς

γνωστὸν αὐτὴ εἶνε πλατυτέρα, καὶ ἡ καθ' ὄλον τὸ μῆκος τῆς Διώρυγος τοποθέτησις ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῶν κρητιδωμάτων δοκῶν μεγάλων διαστάσεων πρὸς ἀποφυγὴν πάσης ἐκ τῆς προστριβῆς τοῦ σκάφους βλάβης. Σύναμα ὁμως τὸ Lloyd ἀπαιτεῖ ἔκπτωσιν οὐσιώδη τῶν διοδίων. Περὶ πάντων τούτων οὐδεμία ἐγένετο συζήτησις, διότι οὐδένα σκοπὸν θὰ εἶχε τοιαύτη συζήτησις, ἐν ὧσφ δὲν διαρρυθμίζονται τὰ τῆς Διώρυγος κατὰ τρόπον παρέχοντα τὴν εὐχέρειαν πρὸς εὕρεσιν τοῦ ἀπαιτουμένου διὰ τὰ ἔργα ταῦτα χρήματος. Ἄλλ' εὐθὺς ὡς γίνῃ ἡ διαρρυθμισις αὐτῆ, ἡ μελέτη τοῦ ζητήματος ὀφείλει νὰ ἀπασχολήσῃ ἀμέσως τὴν νέαν Ἑταιρείαν. Αἱ προτάσεις τοῦ Lloyd ἔχουσι πολλὰ τὰ τρωτὰ ἀπὸ οἰκονομικῆς πρὸ πάντων ἀπόψεως. Καὶ πρῶτον ἐὰν ἐμμεῖνῃ εἰς τὴν ἀξιουμένην ἐλάττωσιν τῶν διοδίων, ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἔργων εἶνε ἀπολύτως ἀνέφικτος, τόσφ μᾶλλον ὧσφ ἡ φύσις τῶν ἔργων τούτων εἶνε τοιαύτη, ὥστε νὰ ἀπαιτῆ ὑπέρογκα ἔξοδα συντηρήσεως. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου, τὸ ζήτημα τῶν προλιμένων ἐπιβάλλεται νὰ λυθῇ ριζικώτερον, εἶνε δὲ γνωστὸν πόσον εἶνε δυσχερὲς τοιαῦτα ἔργα νὰ προὑπολογισθῶσι μετ' ἀκριβείας. Ἀπαραίτητον ἐπομένως εἶνε πάντα ταῦτα νὰ μελετηθῶσι καὶ πάλιν ὑπὸ ἐιδικῶν καὶ συζητηθῶσι κατ' ἀντιμωλίαν μετὰ τοῦ αὐστριακοῦ Lloyd, παρὰ τὸ τεχνικὸν δὲ νὰ μελετηθῇ καὶ τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα. Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ προγράμματος τοῦ Lloyd θὰ ἀπαιτήσῃ περὶ τὰ τρία ἑκατομμύρια, ἀλλ' ὡς ἔχουσι τὰ τῆς Διώρυγος, ἀδύνατον νὰ γίνῃ σκέψις περὶ τοιαύτης δαπάνης, ἐὰν δὲν ἐξασφαλισθῶσιν ἀντίστοιχοι εἰσπράξεις.

Ὅπως ὁποτε διὰ τῆς συστάσεως νέας Ἑταιρείας τῆς Διώρυγος, ἥτις θὰ ἔχη τὴν εὐχέρειαν εὐρέσεως τῶν ἀπαιτουμένων

κεφαλαίων πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἀναγκαίων βελτιώσεων, καὶ διὰ τῶν προσδοκιῶν, ὧν τὴν πραγματοποίησιν δύναται τις νὰ ἐλπίζῃ ἐκ τῆς μετὰ τοῦ Lloyd συνεννοήσεως, τὸ ζήτημα τῆς Διώρυγος ἀπὸ τοῦ ἀπέλπιδος σημείου, ἐν ᾧ εὐρίσκετο, θέλει εἰσέλθει εἰς νέαν φάσιν, οὕτως ὥστε καὶ εἰς τὰ δαπανηθέντα ξένα κεφάλαια νὰ ὑποφώσκη ἐλπίς τις ἔστω καὶ γλίσχρας προσόδου, καὶ σχεδὸν βεβαιότης νὰ ὑπάρχη βελτιώσεως τῆς διὰ τῆς Διώρυγος ναυσιπλοΐας, ὅπερ πολλαπλᾶς δύναται νὰ ἔχη διὰ τὸν τόπον ὠφελείας, οἱ δὲ ἀποτελεσματικῶς καὶ ἀφιλοκερδῶς συντελέσοντες εἰς τοῦτο δὲν εἶνε βεβαίως ἄξιοι μομφῆς.

